

Mavzu: “Maktabgacha yoshdagi bolalarda ma’naviy-axloqiy kompetensiyalarni rivojlantirishda milliy qadriyatlarning ahamiyati va pedagogik usullari”

Karimova Mukarramxon Xalimovna

Maktabgacha ta’lim kafedrası katta o’qituvchisi

Qo’qon Davlat Universiteti

Email: karimovamukarramxon209@gmail.com

Maktabgacha ta’lim Iqtidorli talabalari 05/25 guruh

Abdulazizova Hanuzabonu Rustambek qizi

Nosirova Ruxshonaxon Ziyodjon qizi

Annotatsiya: Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda ma’naviy-axloqiy kompetensiyalarni shakllantirishda milliy qadriyatlarning o’rni tahlil qilingan. Bolalarda hurmat, mehr-oqibat, odob-axloq va ijtimoiy mas’uliyat kabi fazilatlarni rivojlantirishda milliy an’ana va urf-odatlardan foydalanish samarali pedagogik vosita sifatida ko’rsatib berilgan.

Kalit so’zlar: Maktabgacha ta’lim, ma’naviy-axloqiy kompetensiya, milliy qadriyatlar, tarbiya, bolalarda ijtimoiy fazilatlar, an’ana, urf-odat, pedagogik usullar.

Аннотация: В статье проанализирована роль национальных ценностей в формировании духовно-нравственных компетенций у детей дошкольного возраста. Показано, что использование национальных традиций и обычаев является эффективным педагогическим инструментом для развития уважения, доброты, этики и социальной ответственности у детей.

Ключевые слова: Дошкольное образование, духовно-нравственные компетенции, национальные ценности, воспитание, социальные качества детей, традиции, обычаи, педагогические методы.

Abstract: The article analyzes the role of national values in shaping moral and ethical competencies in preschool children. It demonstrates that the use of national traditions and customs is an effective pedagogical tool for developing respect, kindness, ethics, and social responsibility in children.

Keywords: Preschool education, moral and ethical competencies, national values, upbringing, children’s social qualities, tradition, custom, pedagogical methods.qw

Maktabgacha ta’lim davri bolalarning shaxs sifatida shakllanishida eng muhim bosqichlardan biridir. Aynan shu davrda bolalar o’z atrof-muhitini anglashni boshlaydi, ijtimoiy va ma’naviy qadriyatlarni o’zlashtiradi hamda axloqiy qarashlari rivojlanadi. Shu nuqtai nazardan, maktabgacha yoshdagi bolalarda ma’naviy-axloqiy kompetensiyalarni shakllantirish dolzarb pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ma’naviy-axloqiy

kompetensiyalar – bu bolalarning ijtimoiy muhitda to‘g‘ri xulq-atvorni tanlash, hurmat, adolat, mehr-oqibat, odob va mas’uliyat kabi fazilatlarni namoyon etish qobiliyatidir.

Milliy qadriyatlar esa xalqimizning asrlar davomida shakllangan urf-odatlarini, an’analarini, madaniyati va ma’naviy merosidan iborat bo‘lib, bolalarga ma’naviy va axloqiy qadriyatlarni o‘rgatishda asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Bolalar milliy qadriyatlarni o‘rganish jarayonida o‘z milliy o‘zligini anglaydi, vatanparvarlik, hamkorlik va ijtimoiy mas’uliyat kabi fazilatlarni rivojlantiradi. Maktabgacha ta’limda milliy qadriyatlarni integratsiyalashning pedagogik mexanizmlari bir nechta asosiy yo‘nalishlarga bo‘linadi. Birinchidan, **ta’lim mazmunini moslashtirish**. Bolalar dasturlariga milliy ertaklar, xalq qo‘shiqlari, topishmoqlar, maqollar, an’anaviy o‘yinlar va bayram tadbirlari kiritiladi. Masalan, xalq ertaklari orqali bolalar yaxshilik va yomonlik tushunchalarini o‘rganadi, maqollar esa ularni dono fikrlashga undaydi. Ikkinchidan, **faol metodlardan foydalanish** muhimdir. Rolli o‘yinlar, sahnalashtirish, mini-layihalar va tematik mashg‘ulotlar bolalarda ma’naviy-axloqiy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Masalan, milliy bayramlarni nishonlash jarayonida bolalar milliy kiyimlar kiyadi, milliy taomlar bilan tanishadi va urf-odatlarini amalda bajaradi. Shu orqali bolalarda hurmat, mas’uliyat, hamkorlik va ijtimoiy fazilatlar rivojlanadi. Uchinchi mexanizm – **tarbiyachining shaxsiy namunasi**. Tarbiyachi o‘z xulqi, nutqi va munosabati orqali bolalarga ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni singdiradi. Masalan, tarbiyachi bolaga odob, mehr-oqibat, hurmat va yordam kabi fazilatlarni amalda ko‘rsatib, ularni ibrat sifatida namoyon etadi. Shuningdek, **oilaviy hamkorlik** ham muhim o‘rin tutadi. Ota-onalar bilan birgalikda tashkil etilgan tadbirlar, suhbatlar va loyihalar orqali bolalarda milliy qadriyatlarga bo‘lgan qiziqish yanada ortadi. Oila va bog‘cha hamkorligi bolaga berilayotgan tarbiyaning uzviyligini ta’minlaydi. Masalan, ota-ona bolani uyda xalq o‘yinlariga jalb qilsa, bolaning ijtimoiy va axloqiy ko‘nikmalari mustahkamlanadi. Pedagogik jarayonda **interaktiv metodlarni** qo‘llash bolalarning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Xalq qo‘shiqlari va raqslari, milliy hunarmandchilik ishlari, ertaklar sahnalashtirilishi bolalarda nafaqat bilim va ko‘nikmalarni, balki estetik va badiiy didni ham shakllantiradi. Shu yo‘l bilan ular jamoaviy ishlash, mas’uliyat va hurmat kabi ijtimoiy fazilatlarni ham o‘rganadilar. Shu bilan birga, **individual yondashuvni** hisobga olish muhimdir. Har bir bolaning qiziqishlari, imkoniyatlari va psixologik xususiyatlari e’tiborga olinishi lozim. Shu asosda pedagoglar mashg‘ulotlarni moslashtiradi, bu esa tarbiyaviy jarayonning samaradorligini oshiradi.

Maktabgacha ta’lim jarayonida milliy qadriyatlarni integratsiyalash faqat bilim berish bilan cheklanmaydi. Bu bolalarda estetik didni rivojlantirish, ijodiy qobiliyatni shakllantirish va ijtimoiy madaniyatni oshirishga ham xizmat qiladi. Shu mexanizmlarning tizimli va samarali qo‘llanilishi kelajak avlodni vatanparvar, ma’naviy yetuk va jamiyat uchun foydali shaxs sifatida tarbiyalashga imkon beradi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ma’naviy-axloqiy kompetensiyalarni shakllantirishda milliy qadriyatlarning o‘rni beqiyosdir. To‘g‘ri tashkil etilgan pedagogik mexanizmlar, interaktiv metodlar, oilaviy hamkorlik va amaliy faoliyat orqali bolalarni milliy ruhda, ma’naviy barkamol va ijtimoiy mas’uliyatli shaxs sifatida tarbiyalash mumkin. Shu yo‘l bilan ular nafaqat o‘zligini anglaydi, balki kelajakda jamiyatga foydali shaxs bo‘lib voyaga yetadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Mukhtarovna, U. M. Pedagogical and Psychological Problems of Training Teachers-educators of Preschool Educational Organizations in the System of Higher Education. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(12), 1392-1396.
2. Каримова, М. (2025). СОВРЕМЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПЕДАГОГА-ПСИХОЛОГА. *Экономика и социум*, (10-1 (137)), 759-762.
3. Salimova, M. (2023). IMKONIYATI CHEKLANGAN BOLALAR UCHUN TA’LIM RIVOJLANISHINING TARIXIY JIHATLARI. *Универсальная индексная библиотека Евразийского журнала академических исследований*, 3(5 Part 3), 117-122.